

139. A 20

by

P. 19 Ср II 1158.2

БРЗОУКІЙ БУКВАРЪ,

ИЛИ

НОВЫЙ СПОСОБЪ

НАПИСИВАНЪМЪ, УПОДОБЛЯВАНЪМЪ, САСТАВЛЯНЪМЪ И РАСТАВЛЯНЪМЪ СЛОВА,
СЛОГОВА И РЕЧІЙ,

научити кнѣиги и писму невеште за

40 часова предаваня

Србски и црквено-славянски правилно читати и
прилично на изусть писати.

САСТАВИО

ЗА НЕДЕЛЬНЕ ШКОЛЕ

Исидоръ Стояновићъ,

Профессоръ Обште Исторіе у Лицеуму К. С. и проч. наставникъ
у првой класси Београдски Недельны школа.

Съ одобренѣмъ Высокославногъ Попечительства
Просвѣщенія К. С.

У БЕОГРАДУ,

ПРИ ТИПОГРАФІИ КНЯЖЕСТВА СРБСКОГЪ

1 8 4 6.

То је највећа разлика између човека паметна, и између простака; што паметан човек једнако жели и труди се, да што боље научи или измисли, и да он буде паметнији од својије стари, а његова деца од њега; простак пак све је рад, да остане, као што су му и стари били, а његова деца, као и он што је. Какав би јадан и жалостан род љуцки и овај свијет био, да су сви људи остали онаки, као што су и њиови стари били! — — Да не узимамо за углед народе други закона и племена, но ево Руса, који су с нама једнога закона и племена. Они су прије сто година познали, да су имена наши слова — претешка за учење читати.

Вук Стеф. Караџић.

I. *Познаванѣ малы, стоећи слова по нѣи-
овомъ гласу, уподобляванѣмъ и
написиванѣмъ.*

Ча с ъ 1.

(Ученицыма на угледъ выси на дувару штица, коя показуе грађанска Србска слова, налазећа се у печатанымъ кнѣигама. Кодъ штице налази се црна табла, кодъ коє стои наставникъ, држећи у левой руцы пруть а у десной крету. Ученицы седе у скаміяма. Свакій одъ нѣи има предъ собомъ црну таблицу одъ црепа, и држи у десной руцы писальку.)

1. Наставникъ. Я на овой штицы видимъ различне шаре; шта видите вы?

Ученицы. (одговараюћи за наставникомъ). На той штицы видимо и мы различне шаре.

2. Н. Ове различне шаре зову се слова. Знаете ли, како се зову ове различне шаре?

У. Те различне шаре зову се слова.

3. Н. Кадъ ова слова добро познате, онда ћете моћи читати. Шта ћете моћи чинити, кадъ ова слова добро познате?

У. Кадъ та слова добро познамо, онда ћемо моћи читати.

4. Н. Кадъ свако слово научите написати и изговарати, онда ћете га добро познати. Кадъ ћете слово добро познати?

У. Онда ћемо слово добро познати, кадъ га научимо написати и изговарати.

5. Н. Да започнемо по реду ова слова писати и изговарати. Ево я ћу вамъ написати на табли

ово прво (показує прутомъ) слово, што изгледа као игла (напише і). Како изгледа ово слово, што самъ написао?

У. То слово, што сте га написали изгледа као игла.

6. Н. Садъ вы огледайте да напишете на вашој табли ово слово, што изгледа као игла. Држите ваше писальке овако између ова три прста, којима се крстите, па повуците по табли право одозго доле; а затимъ ставите горе єдну точку. (Ово пошто се учини, наставникъ зађе по ученицыма и исправля погрешке.)

7. Н. Садъ ћу да вамъ кажемъ, како се изговара то слово, што сте га написали и што изгледа као игла (удара яко гласомъ изговараюћи првый слогъ у речи игла). То слово, што сте га написали и што изгледа као игла, изговара се *и* (по гласу, не по имену). Како се изговара то слово, што сте га написали и проч.?

У. То слово, што смо га написали и што изгледа као игла, изговара се *и*.

8. Н. Знате ли садъ како се пише ово слово?

У. Знамо; треба повући писалькомъ по табли право одозго доле, па ставити горе єдну точку.

9. Н. А знате ли, како ћете изговарати то слово?

У. Знамо; изговараћемо га *и*.

10. Н. Я знамъ да вы то садъ знате; али ћете, боимъ се, после заборавити. Но я ћу вамъ казати правило, по комъ ћете га моћи свагда и на-

писати и изговарати. Да бы га могли написати, помислићете како изгледа игла, кадъ убудена право стои (показуе то), па се по томе у писаню управљајте. На што ћете помислити, да бы могли ово слово написати?

У. Да бы могли то слово написати, помислићемо како изгледа игла, кадъ убудена право стои; па ћемо се по томе у писаню управљати.

11. Н. Да садъ одма то огледамо. Побришите сви на вашој табли ово слово, а ја ћу побрисати га на великој табли и покрити на штицы, па да видимъ оћете ли га умети написати. (То се учини. Наставникъ изведе неколико ученика на таблу и съ њима ради, а други на њи гледе).

12. Н. Уверенъ самъ, да нећете нигда заборавити ово слово написати; а садъ ћу да вамъ кажемъ, како ћете се свагда моћи сетити, да се оно изговара *и*. Изреците на гласъ ону стваръ, што изгледа као ово слово; па ће васъ првѣй гласићъ опоменути, да се ово слово изговара *и*. Коя стваръ изгледа као ово слово?

У. Као то слово изгледа игла.

13. Н. Па каквѣй е првѣй гласићъ, што чуете, кадъ изрекнете *игла*?

У. Првѣй гласићъ, што чуемо, кадъ изрекнемо *игла*, естъ *и*.

14. Н. По чему ћете се дакле сетити, да се ово слово изговара *и*?

У. Сетићемо се по првомъ гласићу, што ћемо чути, кадъ изрекнемо *игла*.

15. Н. Како се изговара ово слово?

У. То слово изговара се *и*.

16. Н. Где се налази ово слово на штицы?

У. Налази се у почетку.

17. Н. (написавши н. пр. а *i* у, пита:) А где се садъ налази оно слово?

У. Налази се на среди.

18. Н. Дакле есте ли научили и познали кое слово?

У. Есмо.

19. Н. Кое сте познали?

У. Познали смо оно, што изгледа као игла и што се изговара *и*.

20. Н. А по чему можете рећи, да сте га познали?

У. По томе можемо рећи, да смо га познали, што га умемо написати и изговарати.

21. Н. Да узмемо садъ друго слово. Ево написаћу ово, што стои после *i*, и што изгледа као *Обручъ* (напише на табли *o*). Како изгледа ово слово, што стои на штицы после *i*, и што самъ садъ на табли написао?

У. То слово, што стои на штицы после *i*, и што сте га садъ на табли написали, изгледа као обручъ.

22. Н. Напишите вы ово слово. Почните писалькомъ одозго, па заокружите *с'* лева на десно, докъ несаставите край съ почеткомъ. (Ово настав-

никъ полагаю и ясно показуе на табли; потомъ прегледа и поправля оно, што су ученицы написали.)

23. Н. Ово слово, што смо га написали и што изгледа као обручъ (ударяюћи яко гласомъ на првый слогъ ове речи), изговара се *o*. Како се изговара ово слово, што смо га написали и пр.?

У. То слово, што смо га написали и што изгледа као обручъ, изговара се *o*. (За тымъ се могу сва она питаня учинити и за *o*, коя су одъ числа 8—21 учинѣна за слово *i*).

24. Н. Да узмемо садъ треће слово, оно, што стои на штицы после *o* и што изгледа као *српъ* (напише на табли *c*.) Како изгледа ово слово, што самъ садъ написао и што стои на штицы после *o*?

У. То слово што сте га садъ написали и што стои на штицы после *o*, изгледа као *српъ*.

25. Н. Напишите ово слово. Почните писалькомъ с' едне точке на выше, па заокружите с' лева на десно и несаставляйте край съ почеткомъ. (Показуе то на табли. Затымъ чини онакова питаня за *c*, коя су учинѣна за *i* одъ ч. 8—21. После тога на сваку руку изменюе места, говорећи ученицыма:) Изговарайте ова слова по реду: *i o c* (*o i c*, *o c i*, *i c o*, *c o i*, *c i o*.)

Часъ 2. до 7.

(Пошто се у краће повтори ученѣ прошлогъ часа, треба горе показанымъ начиномъ приступити къ познаваню слѣдуюћи слова: м ш з л б р в т п к у г и е д ч н ц е а ѣ ж

ц ђ х ф, уподобљавајући м муњи, ш шаки, з зміи, л левку, б бобу, р репи, в вимену или ветреницы, т теразіяма или трпези п пенцеру, к клѣштама или крести, у ушћу (као да се две рѣке у нѣму састаю), г гуслама, и иверу (као да га јошѣ држи оно у среди брвно), є єзыку, д дому, ч ченгелу или чакліи, н ножевима (за купусѣ) или носилама, ц црепу (за кровѣ), е ексеру (савіеномѣ) или енгечи (півявицы), а ади (показуюћи ученицыма оно о као да є ада, а оно поредѣ о, т. є. аде, као да є рѣка) ђ ђепенку (отвореномѣ), ж жаби, ц цаку или цбану, ѣ ѣерми, х хаму, ф фенѣру.

Овы часова добро ће быти поставити ова пытаня по реду слова или преко реда:)

26. Н. Кое се слово изговара *і* (о с м ш з — и т. д.)?

У. Оно, што изгледа као игла (обручѣ, српѣ, муня шака, змія и т. д.)

27. Н. А по чему знате, да се ово слово изговара *і* (о с м ш з — и т. д.)?

У. По томе, што чуємо гласићѣ *і* (о с м ш з — и т. д.) у почетку, кадѣ изрекнемо *игла* (обручѣ, српѣ, муня, шака, змія и т. д.)

28. Н. А зарѣ нечуєте у почетку гласићѣ *і*, кадѣ изрекнете *обручѣ* (српѣ, муня, шака, змія и т. д.)?

У. Кадѣ изрекнемо *обручѣ* (српѣ, муня, шака, змія и т. д.) нечуємо онда у почетку гласићѣ *і*.

29. Н. Да какавѣ гласићѣ чуєте у почетку, кадѣ изрекнете *обручѣ* (српѣ, муня, шака, змія, и т. д.)?

У. Кадъ изрекнемо *обручъ* (српъ, мумя, шака, змя и т. д.), чуємо онда у почетку гласићъ *о* (с м ш з — и т. д.)

Часть 7. и 8.

30. Н. (После краткогъ повторенія) Колико сте до сада познали слова?

У. До сада познали смо свега 29 слова.

31. Н. Ё ли остало јошъ колико, слова која непознаете?

У. Остало ё јошъ неколико, која непознаемо.

32. Н. Њи ћете другій путъ болъ познати, а за сада научите их само писати. Ево едно съ познатимъ вамъ словима *л* и *н* састављено; што изгледа као савиенъ репъ и што ова слова *л* и *н* кадъ одма до њи стои, умекшава, те се она онда изговараю *лъ нь*, као што ё почетакъ у речма *льигавъ*, *ньива*, или као што ё свршетакъ у речма *маль конъ*. (напише се *ь*). Како изгледа ово слово?

У. То слово изгледа као савиенъ репъ.

33. Н. А шта ради ово слово кадъ ё састављено са словима *л* и *н*?

У. Умекшава њиовъ гласъ, те се онда изговараю *лъ нь* као што ё почетакъ у речма *льигавъ*, *ньива*, или као што ё свршетакъ у речма *маль конъ*.

34. Н. Ево друго (*ѣ*), што изгледа одприлике као *ћепенакъ*, а изговара се као *е* (пошто науче написати). Како се изговара ово слово, што одприлике изгледа као *ћепенакъ*?

У. То слово, што одприлике изгледа као *ћепенакъ*, изговара се *е*.

35. Н. Ево треће (ю) што є састављено изъ *i* и *o*, ал' неизговара се *io*, него *iy*, као што є почетакъ у речи *югъ* (Пошто науче написати). Како се изговара ово слово, што є састављено изъ *i* и *o*?

У. То слово, што є састављено изъ *i* и *o* изговара се *iy*, као што є почетакъ у речи *югъ*.

36. Н. Ево четврто слово (я), што незнамъ како изгледа и што се изговара *я*. (Пошто науче написати.) Како се изговара ово слово, што незнамо како изгледа?

У. То слово, што незнамо како изгледа, изговара се *я*.

37. Н. Ево пето слово (ы), што є састављено изъ оногъ, коє изгледа као савієнь репъ и изъ *i*, а изговара се као ово друго, *i*. (Пошто га науче написати.) Како се изговара ово слово, што є састављено изъ оногъ, коє изгледа као савієнь репъ и изъ слова *i*?

У. То слово, што є састављено изъ оногъ слова, коє изгледа као савієнь репъ и изъ слова *i*, изговара се *и*.

38. Н. Ево шесто, познато вамъ слово *и*, што има выше главе малу кукицу и што се изговара *ј*, као првый гласићъ у речи *іошъ* (*још*) или као последній гласићъ у речи *рай*. Како се изговара ово *и*, кадъ има выше главе малу кукицу?

У. То слово *и*, кадъ има выше главе малу кукицу изговара се *ј*, као првый гласићъ у речи *іошъ*, или као последній гласићъ у речи *рай*.

39. Н. Ова слова (напише на табли *ій*, *ый*), већъ знате написати; и еданъ и другій паръ овы

слова изговара се *иј*, као што е у речи *пій* оно осимъ *л*, у речи *лій* оно после *л*. Како се изговараю ова слова?

У. Та слова изговараю се *иј*, као што е у речи *пій* оно после *л*, а у речи *лій* оно после *л*.

40. Н. Ово слово (напише на табли *щ*), што изгледа као репато *ш*, изговара се *шч*. Како се изговара ово слово што изгледа као репато *ш*?

У. То слово, што изгледа као репато *ш*, изговара се *шч*.

41. Н. (Напише *ь*) Ово вамъ е слово већъ познато; оно кадъ е безъ *л* и безъ *н*, никако се не изговара. Изговара ли се ово слово (*ь*), кадъ стои безъ *л* и безъ *н*?

У. То слово, кадъ стои безъ *л* и безъ *н*, никако се не изговара.

42. Н. (Напише *ъ*) Ево јошъ едно слово, кое се не изговара; оно е у глави мало другче одъ овогъ (*ь*). Изговара ли се ово слово, што е у глави мало другче одъ оногъ умекшателногъ (*ь*)?

У. То слово, што е у глави мало другче одъ оногъ умекшателногъ (*ь*) не изговара се.

43. Н. Ево јошъ ова три слова у огради (напише *ј ѿ ѵ*), која се налазе у некимъ књигама, и одъ кои *ј*, изговара се као *й*, *ѿ*, као *т*, *ѵ*, као *ѿ* и као *и*; но данасъ се ова слова слабо употреблюю.

II. Саставлянѣ слова по нѣиовомѣ гласу.

Ча с ъ 9.

44. Н. Знате ли већъ сва слова потребна, што су на овой штицы, написати и изговарати?

У. Знамо.

45. Н. Садъ ђу васъ научити по два слова заедно и у еданъ ма' изговарати. Да узмемо слово *і* и слово *е*. (Напише *иі*.) Како се изговараю ова слова?

У. Та слова изговараю се *і* — *е*.

46. Н. Али тако се изговараю ова два слова осебице и у два ма'а, а не заедно и у еданъ ма'. (Удара прутомъ о столъ и показуе шта є еданъ ма'.) А заедно и у еданъ ма' изговараю се *иє*. Како се изговараю ова два слова *і* *е* заедно и у еданъ ма'?

У. Та два слова *і* *е*, изговараю се заедно и у еданъ ма' *иє*.

47. Н. А кадъ на прво место напишемъ *е*, а на друго *і* (ово уради), онда ова два слова неће се изговарати *иє*, него ће се изговарати *еи*. Како ће се заедно и у еданъ ма' изговарати ова два слова, кадъ најпре стои *е* па онда *і*?

У. Онда ће се изговарати *еи*.

48. Н. Дакле одъ кудъ се мора починяти изговаранъ слова, кадъ *иі* два или выше упоредъ стое?

У. Кадъ два или выше слова упоредъ стое, мора се почети изговаранъ одъ првогъ, па прећи валя затымъ на друго, треће и т. д. редомъ.

(Овогъ часа Наставникъ поставля упоредъ по два слова, и то за лакше изговаранъ по два прва изъ оны речій, којима су уподобљѣни изгледи слова.)

Часъ 10.

49. Н. (Пошто є мало повторіо изговарањъ по два упоредъ слова.) Садъ треба да се научите заєдно и у єданъ ма' изговарати по три и по четиръ упоредъ слова. Да узмемо ова тры: (напише с р п) Ова се заєдно и у єданъ ма' изговараю *срп*. Како се заєдно и у єданъ ма' изговараю ова три слова, кадъ овако (срп) упоредъ стоє?

У. Та три слова, кадъ тако упоредъ стоє, изговараю се заєдно и у єданъ ма' *срп*.

50. Н. А кадъ другче, н. пр. овако (прс) упоредъ стоє, онда се изговараю *прс*. Како се изговараю ова слова кадъ овако (прс) упоредъ стоє?

У. Изговараю се *прс*.

(Овай часъ треба овако провести, изговараюћи прво по три слова као: боб, дом, нож, хам, цак, ада и т. д. а потомъ по четиръ и петъ, н. пр. муња, шака, змія, левак, виме, ушће, гусле, ивер, єзык, цреп, жито, и т. д.)

III. *Разставлянъ речій на слова по ньшовомъ гласу.*

Часъ 11.

51. Н. (после краткогъ повторенія) Пређашњи часова научилисте саставляти и уєдно изговарати она слова, коя самъ вамъ на табли писао, а садъ валя да се научите раставляти гласиће или слова оны речій, коє ћу вамъ ненаписане задавати. Шта ћете се садъ учити?

У. Учићемо се растављати гласиће или слова оны речій, коє ћете намъ ненаписане задавати.

52. Н. Разставите ми на гласиће или слова *ад* (на, ти, пи, ви, во, го, до, со, яд, то, ту, ук, ум, уд, и т. д.)

У. (раставляю) *а-д* (н-а т-и п-и и т. д.)

(Овако треба провести цео часъ.)

Ч а с њ 12.

(Овога часа треба повторити дѣло 10 и 11. часа.)

IV. *Изустно написиванѣ слова и слогова.*

Ч а с њ 13.

53. Н. Знате слова, коя вамъ се напишу уєдно изговорити или саставити; знате речъ, кою вамъ ненаписану кажемъ на слова по реду разставити: дакле ћете лако моћи оно, што вамъ я изговоримъ и задамъ, написати. Шта ћете лако моћи учинити?

У. Лако ћемо моћи оно, што намъ изговорите и задате, написати.

54. Н. Да бы могли ону речъ, кою вамъ задамъ написати, треба да у памети разставите нѣне гласиће, па ове да по реду попишете. Шта треба да чините, да бы могли речъ, кою вамъ задамъ, написати?

У. Да бы могли речъ, кою намъ задате написати, треба да у памети раставимо нѣне гласиће, па ове да по реду попишемо.

55. Н. Напишите: *ад* (на, ти, ви, со и т. д.)

У. (То учине).

(Потомъ треба прећи на слогове или речи одъ три четырьъ и петъ слова.)

Часть 14.

(Повторити валя дѣло 13 часа.)

У. Читанѣ по слоговима или слаганѣ.

Часть 15 и 16.

а ад а-да а-дам а-да-мов а-да-мо-вић а-да-мо-ви-
ћев

е ем е-ва е-вин е-ви-ца е-ван-ге-лист е-ван-ге-лі-е

и и-во и-ва и-ван и-ва-нов и-ва-но-вић и-ва-но-ви-
ћев

іо іов іо-ва іо-ван іо-ва-нов іо-ва-но-вић іо-ва-но-
ви-ћев

я як я-ка я-ков я-ков-лѣв я-ков-лѣ-вић я-ков-
лѣ-ви-ћев

ю юг ю-да ю-нак ю-ни-ца ю-тре-нѣи-ца ю-на-ко-
ва-нѣ

о он о-на о-най о-на-кій о-на-ко-вый о-но-ма-да-
шній

у уд у-до у-дар у-да-рац у-да-ра-нѣ под-у-да-ра-нѣ
е ед е-ло е-лен е-лен-ка е-ле-ни-ца е-ле-ни-чи-ца.

са сад са-да сед-ло се-да-ло си-ро-ви-ца со-ко-ло-
ви-ћев

ми мир ма-ра мар-ко му-вар-ник ме-се-чи-на ми-лу-
ти-но-вић

ша шар шу-ра ши-рок шур-ня-я ши-ша-ри-ца ше-
шир-ци-ни-ца

зо зло зло-ба зло-бан зна-ме-нѣ зи-мо-ви-на зе-
мль-дѣ-лі-є
лу луб лю-ба ле-бар лю-блѣ-нѣ ле-де-ни-ца лу-бе-
ни-чи-ца
бо бор бу-ква ба-грѣн бр-блѣ-нѣ бла-го-ва-нѣ бо-
го-ро-ди-ца
ри роб роб-лѣ роб-ство ру-ка-вац ру-ку-ни-ца ро-
до-лю-би-вый
во вас ва-век вас-дан ви-лю-шка ве-ве-ри-ца вы-
со-ко-учен
ти ток тор-ба тур-чин тра-ви-ца те-сте-ри-ца те-
сте-ри-са-нѣ
по поп пат-ка при-зрен по-кро-вац пу-шка-ра-нѣ
пре-пи-си-ва-нѣ
ко кар ко-вач клю-чар ка-лен-дар кла-ня-са-нѣ ку-
ку-ри-ка-нѣ
га гат га-зда ги-здав го-ло-глав го-сто-лю-бив го-
сто-лю-бі-є
де дом дре-ка дру-гар дан-гу-ба до-бро-дѣ-тель
де-сет-ко-ва-нѣ
чи чир чет-ка чла-нак чо-ве-чан чув-стви-те-лан
чи-нов-нич-ки-ня
на нож ну-жда нов-чїѣ ни-ко-ла на-став-ни-ца на-
ста-вле-ні-є
ци цар це-ло цар-ство ца-ри-ца ца-ро-ва-нѣ цѣ-ло-
му-дрї-є
ѣе ѣук ѣур-ка ѣе-лав ѣу-скї-я ѣе-ра-ми-да ѣе-ре-
ѣе-лі-я
жа жар жи-ла жу-стар жи-во-тан жи-ров-ни-ца жи-
во-на-чал-ный
ца цак це-лат ци-бра ца-ка-нѣ ци-ге-ри-ца це-ла-
то-ви-ца
ѣа ѣак ѣу-ка ѣер-ѣев ѣу-ри-ца ѣор-ѣе-ви-ца ѣа-ко-
ни-са-нѣ
ху хук ха-ла хор-ват хе-ге-де хи-лен-дар хе-ру-ви-ка

льи льиг льо-кач льо-ка-нѣ нѣи-ва нѣи-я-нѣ нѣи-
ви-ца
фе фес фа-ла фер-ман фо-рин-та фу-рун-ці-я фу-
рун-ци-ни-ца

срп свр-до мр-твац са-мрт-ник смр-то-но-сан стрв
смрт
зр-но зр-ца-ло звр-ца-нѣ брк бр-кат брв-но рт рб-
те-ни-ца
вр врт врт-лог вр-да-нѣ трк трк-ну-ти трч-ка-ра-ти
стрм
прт пр-кос пр-ве-нац прст пр-стен пр-сте-но-ва-нѣ
крш грк-лян
др-во из-дрт чвр-чак чврст цр-ква цр-кве-няк жр-
вань жврк

а-лек-сан-дрі-я бла-го-дѣ-я-ні-є вѣ-ро-ис-по-вѣ-
да-ні-є гра-до-на-чал-ни-че-скій до-мо-стро-и-тел-
ство е-ті-мо-ло-гі-я же-сто-ко-сер-ді-є за-ко-но-
пре-сту-пле-ні-є жер-тво-при-но-ше-ні-є и-сти-но-
по-до-бі-є и-до-ло-по-кло-не-ні-є кле-тво-на-ру-
ше-ні-є лю-бо-пыт-ство-ва-ти мно-го-за-слу-же-
ный на-ро-до-об-ште-ство об-на-ро-до-ва-ні-є пре-
вос-хо-ди-тел-ство рас-про-стра-не-ні-є со-бо-лѣз-
но-ва-ні-є тай-но-при-но-ше-ні-є у-до-вле-тво-ре-
ні-є це-са-ро-кра-лѣв-скій чо-ве-ко-лю-бі-є є-сте-
ство-сло-ві-є

Ч а с ь 17.

дан и-ма два-де-сет и че-тир ча-са
час и-ма че-тир че-твр-ти
че-тврт и-ма пет-найст ми-ну-та

не-де-ля и-ли сед-ми-ца и-ма се-дам да-на
пр-вый дан зо-ве се по-не-де-ляк
дру-гій дан зо-ве се у-то-рак или втор-ник
тре-ћій дан зо-ве се сре-да
че-твр-тый данъ зо-ве се че-твр-так
пе-тый дан зо-ве се пе-так
ше-стый дан зо-ве се су-бо-та
сед-мій дан зо-ве се не-де-ля

у є-дной о-ки на-ла-зи се че-тир ли-тре
у є-дной ли-три на-ла-зи се сто дра-ма
да-кле у є-дной о-ки и-ма че-тир сто-ти-не дра-ма
не-мач-ка цен-та има сто фун-тій
є-дна фун-та и-ма три-де-сет и два ло-та
є-дан лот и-ма че-тир квин-тла
є-дан грош са-др-жи у се-би че-тр-де-сет па-ра
є-дна фо-рин-та и-ма шест-де-сет край-ца-ра
є-дан ар-шин и-ма о-сам у-ру-па
сто ри-фій чи-ни сто два-де-сет ар-ши-на
є-дан фат бро-и шест сто-па и-ли шу-ха
є-дна сто-па бро-и два-найст па-ла-ца
є-дан па-лац бро-и два-найст ли-ні-я
є-дно те-сте и-ма де-сет а ту-це два-найст ко-ма-дій

*VI. Познаванѣ велики слова, коя се одъ
малы разликую.*

Часъ 18, 19 и 20.

56. Н. Вы сте до садъ познали само мала сло-
ва, но у кнѣигама има и велики слова. Каквы
слова осимъ малы има у кнѣигама?

У. У кнѣигама има и велики слова.

57. Н. Само четирь велика слова разликую се одъ малы слова, а друга сва изгледаю као и мала. Колико има велики слова, коя се одъ малы разликую?

У. Има само четирь велика слова, коя се одъ малы разликую, а друга сва изгледаю као и мала.

58. Н. Та четирь велика слова єсу ова (напише І А Б Е). Прво пише се као мало слово *і*, само што нема оне точке, а и изговара се *и*. Како се пише и изговара прво велико слово?

У. Прво велико слово пише се као мало *і* безъ оне точке, а тако се и изговара.

59. Н. Друго велико слово (А) изгледа као преко среде превучено *Л*, но изновара се *а*. Како изгледа и како се изговара друго велико слово?

У. Друго велико слово изгледа као преко среде превучено *Л*, но изговара се *а*.

60. Н. Треће велико слово (Б) изгледа као ћошкасто *б* (показує кретома на табли), а тако се и изговара као *б*. Како изгледа и како се изговара треће велико слово?

У. Треће велико слово изгледа као ћошкасто *б*, а тако се и изговара, као *б*.

61. Н. Четврто велико слово (Е) изгледа одъ прилике као превалѣно звоно, а изговара се *е*. (Пошто га науче написати) Како изгледа и како се изговара четврто велико слово?

У. Четврто велико слово изгледа као превалѣно звоно, а изговара се *е*.

62. Н. У огради на птици има јошъ два велика слова, коя се одъ малы разликую: прво (Ђ)

изговара се *ћ*, а друго (Ѣ) изговара се *ѣ*; но садъ се обычно ова слова у кнѣигама печатаю као и ма-ла: зато нетреба да њи научите писати, него њ са-мо онако запамтите.

Бог є ство-рі-о сав свет из ни-че-га за шест да-на
То се до-го-ди-ло пре се-дам и-ля-да го-ди-на
Он-да є ство-рі-о зем-лю на-шу и пр-ве лю-де
Пр-ви люди бы-ли су А-дам и Е-ва
На-ша зем-ля де-ли се на пет ко-ма-дѣй
О-ви ко-ма-ди зо-ву се ча-сти све-та
Пр-ва част све-та зо-ве се Ев-ро-па
Дру-га част све-та зо-ве се А-зі-я
Тре-ћа част све-та зо-ве се А-ѣри-ка
Че-твр-та част све-та зо-ве се А-ме-ри-ка
Пе-та част све-та зо-ве се Ав-стра-лі-я
У Ев-ро-пи где мы жи-ви-мо и-ма три цар-ства
Тур-ско ког є пре-стол у Ца-ри-гра-ду
Рус-ско ког є пре-стол у Пе-тер-бур-гу
Ав-стри-ско ког є пре-стол у Бе-чу
О-сим ова три цар-ства
У Ев-ро-пи и-ма се-дам-найст кра-лѣв-ства
Ба-вар-ско где є пре-стол-ный град Мын-хен
Бел-ги-ско с пре-стол-ным гра-дом Бры-слон
Ен-гле-ско у ком є пре-стол-ный град Лон-дон
Вир-тем-берг-ско где є пре-стол у Штут-гар-ту
Грч-ко у ком є пре-стол-ный град А-ти-на
Дан-ско где є пре-стол-ный град Ко-пен-хаг
Не-а-по-ли-тан-ско и Си-ци-лі-ян-ско где є пре-стол
у Не-а-по-лу
Пор-ту-гал-ско ког є пре-стол у Ли-са-бо-ну
Прай-ско у ком є пре-стол-ный град Бер-лин
Са-ксон-ско где є пре-стол-ный град Дрез-да
Сар-дин-ско у ком є пре-стол-ный град Ту-рин
Шпан-ско где є пре-стол-ный град Ма-дрид
Фран-цу-ско ког є пре-стол-ный град Па-риз

Хан-но-ве-ран-ско где є пре-стол-ный град Хан-
но-вер

Хол-ланд-ско у ком є пре-стол-ный град Хаг

Швед-ско и Нор-веж-ко у ком є пре-стол-ный град
Шток-холм

У Тур-ском цар-ству на-ла-зи се Ср-бі-я

О-на се пре че-тр-де-сет го-ди-на о-сло-бо-ди-ла

У нъой жи-ве Ср-би юж-на гра-на на-ро-да Сла-
вян-ског

Сла-вян-скій є на-род най-ве-ћій у Ев-ро-пи

Ср-ба о-сим Ср-бі-є и Тур-ске и-ма у Ав-стри-ском
и Рус-ском цар-ству

Най-ве-ћій град у Ср-бі-и єсть Бе-о-град

У Бе-о-гра-ду є сто-ли-ца Кня-за Срб-ског и сто-
ли-ца Ми-тро-по-ли-та це-ле Ср-бі-є

У Бе-о-гра-ду на-ла-зе се ве-ли-ке шко-ле

О-ве ве-ли-ке шко-ле зо-ву се Ли-це-ум и Ги-
мна-зі-я

О-сим о-вы ве-ли-ки шко-ла и-ма у Бе-о-граду
Бо-го-сло-ві-я и Тр-го-вач-ка шко-ла

Про-шле го-ди-не за-ве-де-не су у Бе-о-гра-ду
и Не-дель-не шко-ле

У нъи-ма се мо-гу пе-у-ки на-у-чи-ти чи-та-ти пи-
са-ти и ра-чу-на-ти

О-ве шко-ле др-же се са-мо не-де-ль-ом по-сле
по-дне

У о-ве шко-ле при-ма-ю мла-ди-ће од сва-ког за-
на-та.

И о-ни ко-и зна-ду пи-смо и ра-чун мо-гу у нъи-ма
дру-го што по-лез-но чу-ти и на-у-чи-ти

VII. Познаванѣ лежећи слова, која се одъ стоећи разликую.

Часъ 21 и 22.

63. Н. У грађанскимъ кнѣигама осимъ малы и велики стоећи или правы слова налази се лежећи или нагнуты. Каквы се у грађанскимъ кнѣигама осимъ и т. д. слова налази?

У. У грађанскимъ кнѣигама осимъ малы и велики стоећи или правы слова налази се лежећи или нагнуты.

64. Н. Само има шесть лежећи и то малы слова, која се одъ стоећи малы и равногласны разликую а то су ова последня на штицы (напише на табли: *а в г и ш х* (ж д). Колико има лежећи слова, која се одъ стоећи равногласны разликую?

У. Има само шесть.

65. Н. Ево прво, кое се изговара *а* и кое се у толико одъ стоећегъ а разликуе, што нема оне горе капе или кукице (пошто га науче написати). Како се изговара ово прво лежеће слово, и у чему се одъ равногласногъ стоећегъ слова разликуе?

У. То прво лежеће слово изговара се *а*, и у томе се одъ стоећегъ равногласногъ слова разликуе, што нема оне на глави капе или кукице.

66. Н. Ево друго (*в*) кое се изговара *в*, и кое такође изгледа као *в*име. (Пошто науче написати) Како се изговара ово друго лежеће слово и како изгледа?

У. То друго лежеће слово изговара се *в*, и изгледа такође као *в*име.

67. Н. Ево треће (e) што изгледа као кука на кантару и изговара се e. (Пошто науче написати) Како изгледа ово треће лежеће слово и како се изговара ?

У. То треће лежеће слово изгледа као кука на кантару, а изговара си e.

68. Н. Ево четврто лежеће слово (u) које је мало нешто у ногама различно одъ равногласногъ слова и, и које се изговара u. (Пошто науче написати) У чему је различно ово четврто лежеће слово одъ равногласногъ и, и како се изговара ?

У. То четврто лежеће слово само је у ногама различно одъ равногласногъ слова и, и изговара се u.

69. Н. Ево пето лежеће слово (ш) које има јошъ еданъ кракъ више одъ четвртогъ лежећегъ слова (и), па је горе превучено (показује све ово кретомъ на табли) и које се изговара т. (Пошто науче написати) Какво је шесто лежеће слово и како се изговара ?

У. Пето лежеће слово има еданъ кракъ више одъ четвртогъ слова; осимъ тога горе је превучено и изговара се т.

70. Н. Ево и шесто лежеће слово (x), које се само у томъ одъ равногласногъ стојећегъ х разликује, што има крајеве заковрчене (показује то на табли) и које се изговара x. (Пошто га науче написати) У чему се разликује шесто лежеће слово одъ равногласногъ стојећегъ, и како се изговара ?

У. Шесто лежеће слово у томъ се разликује одъ равногласногъ стојећегъ, што има крајеве заковрчене, а изговара се x.

71. Н. Ова у загради на штицы лежећа слова (*ж д*), одъ кои прво изговара се *ж*, а друго *д*, выще се у рукопису него у кнѣигама налазе, зато ће тамо о њима быти речъ.

За упражненіе.

Пре и-ля-де и две-ста го-ди-на до-шли су Ср-би у Ср-бі-ю.

Ско-ро ће бы-ти и-ля-да го-ди-на одъ ка-ко су Ср-би при-ми-ли Хри-сті-ян-ску ве-ру

У Ср-бі-и вла-да-ли су у ста-ро вре-ме жу-па-ни кра-лѣ-ви ца-ре-ви и де-спо-ти

Жу-па-ни Срб-ски бы-ли су

Во-и-славъ Ра-до-славъ Про-се-гой Вла-сти-миръ и нѣ-го-ви сы-но-ви Мун-ти-миръ и Гой-никъ При-ви-славъ Пе-таръ Гой-ни-ко-вићъ Па-во Бран-ко-вићъ За-ха-рі-я При-ви-сла-вићъ Че-славъ

По-сле жу-па-на Че-сла-ва бы-ло є без-цар-стві-е у Ср-бі-и пре-ко шест-де-сетъ го-ди-на а за-тымъ вла-да-ли су кра-лѣ-ви

Кра-лѣ-ви Срб-ски до Сте-фа-на Не-ма-нѣ бы-ли су

Вла-ди-миръ Вла-ди-славъ Во-и-славъ Ми-ха-илъ Ра-до-славъ Бо-динъ До-бро-славъ Вукъ Вла-ди-миръ Ге-ор-гі-е Гру-бе-ша Ге-ор-гі-е Бо-ди-новъ У-рошъ Че-до-миль При-ми-славъ Бе-лу-ша Те-ша

Кра-лѣ-ви Срб-ски одъ ло-зе Не-ма-нѣ-не бы-ли су

Сте-фанъ Не-ма-ня Сте-фанъ Пр-во-вен-ча-ный
Вукъ и-ли Вол-канъ Ра-до-славъ и-ли Сте-фанъ Хра-
па-вый Вла-ди-славъ У-рошъ Дра-гу-тинъ Ми-лу-тинъ
и Сте-фанъ Де-чан-скій

Ца-ре-ви Срб-ски одъ ло-зе Не-ма-њи-не бы-
ли су

Сте-фанъ Ду-шанъ Сил-ный и нѣ-говъ сынъ У-
рошъ

Дру-гогъ ца-ра Срб-скогъ У-ро-ша у-бі-о е не-
вер-ный краль Ву-ка-шинъ ко-и е по-сле крат-ке вла-де
по-ги-ну-о одъ слу-ге Ни-ко-ле Ар-со-в-ви-ћа

По-сле Ву-ка-ши-на вла-да-о е ка-о царъ Срб-
скій Кнезъ Ла-заръ Грб-ля-но-вићъ съ ко-имъ е пре че-
тирь сто-ти-не и пет-де-сетъ и шесть го-ди-на па-ло
Срб-ско цар-ство на Ко-со-ву

Де-спо-ти Срб-ски бы-ли су ца-ри-ца Ми-ли-ца
су-пру-га Ла-за-ре-ва и нѣнъ сынъ Сте-фанъ Ћу-раћъ
Бран-ко-вићъ Е-ри-на нѣ-го-ва су-пру-га и нѣнъ сынъ
Ла-заръ Е-ле-на су-пру-га Ла-за-ре-ва на ко-іой се
свр-ши-ло Де-спот-ство Срб-ско у Ср-бі-и

Ср-би пре-шав-ши у Ав-стри-ске и Ма-цар-ске
зем-лѣ и-ма-ли су и та-мо сво-е де-спо-те одъ ко-и е
по-след-ный бы-о Графъ Ге-ор-гі-е Бран-ко-вићъ

Го-спо-да-ри и Кня-зе-ви Срб-ски но-ві-вгъ вре-
ме-на бы-ли су Ћор-ђе Пе-тро-вићъ Ми-лошъ О-бре-
но-вићъ и о-во-га сы-но-ви Ми-ланъ и Ми-ха-и-ло

Да-насъ у Ср-бі-и вла-да Свет-лій Князъ и Го-
спо-даръ А-ле-ксан-д е р њ Ка-ра-ћ ор-ђе-
вићъ сынъ по-кой-ногъ Го-спо-да-ра и из-ба-ви-те-ля
Срб-скогъ Ћор-ђа Пе-тро-ви-ћа

*Най-мла-ђиј сынъ Сте-фа-на Не-ма-нъ Раст-ко
ко-и се у ка-лу-ђер-ству на-зва-о Сав-ва про-све-ти-о в
ка-о пр-вѣй Ар-хи-е-пи-скопъ Срб-скій свой родъ и о-
те-че-ство*

*Подъ Сте-фа-номъ Ду-ша-номъ и-ма-ли су
Ср-би свогъ Па-три-ар-ха*

*У но-ви-е вре-ме про-све-ти-те-љи Срб-ски бы-
ли су*

*Ио-ванъ Ра-ићъ ро-домъ изъ Кар-ло-ва-ца у Сре-
му До-си-тей О-бра-до-вићъ ро-домъ изъ Ча-ко-ва у
Ба-на-ту Гри-го-ри-е Тер-ла-ићъ ро-домъ изъ Мо-хо-
ла у Бач-кой А-та-на-си-е Стой-ко-вићъ ро-домъ изъ
Ру-ме у Сре-му Лу-ки-янъ Му-шиц-кѣй ро-домъ изъ
Ђур-ђе-ва у Бач-кой и дру-ги одъ ко-и и-ма-мо вр-ло
ле-пе и по-у-чи-тель-не књи-ге*

*Књи-ге у ко-и-ма на не-ма-лу на-шу ко-ристь
чи-та-ти мо-же-мо ка-ко су се про-сла-ви-ли и-ли ка-
ко су по-стра-да-ли на-ши вла-да-о-цы зо-ву се и-сто-
ри-е и-ли по-вѣст-ни-це*

*Е-дна одъ о-вы по-вѣст-ни-ца ко-ю в са-ста-ви-о
жар-кѣй ро-до-лю-бацъ Ди-ми-три-е Да-ви-до-вићъ не-
дав-но се пре-пе-ча-та-ла у Бе-о-гра-ду*

VIII. Разставляяъ речій на слогае.

Ча с ъ 28, 29 и 30.

72. Н. Знате сваку задану речъ разделить и-
ли разставити на нѣне гласиће или слова; садъ ѣте
се учити задану речъ разставити или разделить
на нѣне слогае. Шта ѣете се садъ учити?

У. Учићемо се задану речъ разставити или разделити на нѣне слогае.

73. Н. Речій има одъ едногъ слога, одъ два, одъ три, четиръ и выше слогае. Каквы има речій, што се слогае тиче?

У. Речій, што се слогае тиче, има одъ едногъ слога, одъ два, одъ тры, четиръ и выше слогае.

74. Н. Речъ едносложна естъ она, коя се у еданъ ма' или еднымъ отворомъ уста изрећи може, н. пр. *бобъ рогъ, постъ, смртъ* и т. д. Коя е речъ едносложна?

У. Речъ едносложна естъ она, коя се у еданъ ма' или еднымъ отворомъ уста изрећи може, н. пр. *бобъ, рогъ, постъ, смртъ*, и т. д.

75. Н. Речъ двоесложна (трое-четворо-и вышесложна) естъ она, коя се у два ма'а или съ два (три, четиръ и выше) отвора уста изрећи може, н. пр. *вода* (воденый воденица воденичарскій и т. д.) Коя е речъ двоесложна (трое-четворо- и вышесложна)?

У. Речъ двоесложна (трое-четворо- и вышесложна) естъ она, коя се у два ма'а или съ два (три четиръ и выше) отвора уста изрећи може, н. пр. *вода* (воденый воденичаръ, воденичарскій и т. д.)

76. Н. Одъ колико е слогае речъ: *во* (вода, воденый, воденица и т. д.)? *)

У. Речъ *во* (вода, воденый, воденица и т. д.) естъ одъ едногъ (два тры четиръ и т. д.) слога.

*) Ова пытаня треба испрва на память а потомъ на табли за-
давати.

77. Н. Да бы речій лакше на слоґове разстави или разделитьи могли, валя вамъ прво знати, коя су слова самогласна, коя ли сагласна. Самогласна су слова она, коя по себи сама ясно изговорити можемо, а то су: а е і о у и ы ій ый ъ є ю я. Коя су самогласна слова?

У. Самогласна слова єсу она, коя сама по себи ясно изговорити можемо, а то су: а е і о у и ы ій ый ъ є ю я.

78. Н. Сва друга слова (осимъ ъ њ, коя су безгласна) єсу сагласна, єрь іи сама по себи ясно изговорити неможемо, но само помоћу самогласны. Каква су сва друга слова?

У. Сва друга слова (осимъ ъ њ, коя су безгласна) єсу сагласна, єрь іи сама по себи ясно изговорити неможемо, но само помоћу самогласны слова.

79. Н. Што су одъ прилике у тѣлу кости, то су у речма самогласна слова; а што є у тѣлу месо, то су у речма сагласна слова. Зато као при деленю каквогъ тела (н. пр. при изуђиваню печеня) што морамо пазити на зглавке, тако и при деленю слоґова у речма морамо пазити на саставке слоґова, да небы прво тако слоґъ одъ слоґа оделили, како бы оно што му є сувыше добію, или оно, што му є потребно, изгубію. При деленю слоґа одъ слоґа на што прво морамо пазити?

У. При деленю слоґа одъ слоґа морамо прво пазити, да слоґъ оно што му є сувыше недобіє, а оно што му є потребно, неизгуби.

80. Н. Єли добро разделѣна на слоґове ова речь: *Богданъ* (васданъ, бездна, Панта, Марко и т. д.)

овако: *Богд-анъ* (васд-анъ безд-на Пант-а Марк-о и т. д.) или овако: *Бо-гданъ* (ва-сданъ бе-здна Панта Ма-рко и т. д.)?

У. Ние добро разделѣна, ерѣ у првомъ случаю (*Богд-анъ* и т. д.) првый е слогъ (*Богд*) нешто сувыше добіо, а другій слогъ (*анъ*) оно, што му е потребно изгубіо; у другомъ пакъ случаю (*Бо-гданъ* и т. д.) првый е слогъ (*Бо*) оно, што му е потребно изгубіо, а другій слогъ (*гданъ*) оно, што му е сувыше, добіо.

81. Н. Дакле како треба разделити речь: *Богданъ* (васданъ и т. д.)?

У. Треба е разделити овако: *Бог-данъ* (васданъ и т. д.)

82. Н. Шта вамъ показуе, да е ова речь тако као што смо е последний путь разделили, добро разделѣна?

У. Показуе намъ обычно и природно изговаранѣ те речи у разговору.

83. Н. Но быће прилике, кадъ вамъ обычно изговаранѣ речій у разговору неће моћи довольно показати, како бы неке речій на слокове поделили. Ево н. пр. да узмемо ову речь: *Стакло* (ватра Пешта и т. д.) Ели противно обычномъ изговаранію, ако е разделимъ овако: ста-кло или овако: стак-ло.

У. Обычномъ изговаранію ние противно ни ако буде задана речь *стакло*, разделѣна овако: стак-ло, ни овако: стак-ло.

84. Н. Дакле како е болѣ задану речь на слокове поделити? Книжевници наши су, да е болѣ: ста-кло него ли: стак-ло и поставили су ово прави-

ло: Два, три, четиръ сагласна слова, коя обычно стоє у почетку речій, остаю и у среди заедно, и узимаю се къ слѣдуюћемъ слогу. Какво су књижевници за овай случай поставили правило.

У. Књижевници су за тай случай поставили ово правило: Два, три, четиръ сагласна слова, коя обычно стоє у почетку речій, остаю и у среди заедно, и узимаю се къ слѣдуюћемъ слогу.

85. Н. По (овомъ) правилу влада се онай, кои задану речъ овако (ста-кло) на слокове подели; ерѣ при овакомъ деленю два она слова *кл* стоє у почетку овы речій: *клубукъ, клетва, клинъ, клупа* и т. д. Зашто се по правилу влада, кои задану речъ овако (ста-кло) на слокове подели?

У. Ко задану речъ овако (ста-кло) на слокове подели, зато се влада по правилу, што при овакомъ деленю два она слова *кл* стоє у почетку овы речій: *клубукъ, клетва клинъ, клупа* и т. д.

(Наставникъ напише на табли выше речій и позива ученике едногъ по едногъ да ѿи на слокове поделе. — Слѣдуюће речій валя испрва читати по слоковима, а пошто се овимъ начиномъ добро извикну, онда нек' се читаю целокупно или саставно.)

Баба бара буба вода вуна гора губа диня душа дѣте жаба желя жила зима кафа кора куга лаѣа леѣа липа лоза люба лѣто ляга мана месо муня мѣра нога нѣва пара перо рана репа риба роса ружа рѣка само село соба сѣно тама теле тѣло цура чаша чедо чудо шара шева шира шума ѣебе цора люто ѣука нѣва

Бодрый бѣдный ватра ведро вишня вошка
гвождѣ граблѣ грива даска дебло длака дупля дѣт-
скій жарко жертва ждребе звѣзда земля зубный
квочка клетва крушка крупный ластва леска литра
лопта ломный лѣтний любкій людскій марва Мачва
медвѣдъ, митра, Мирко модри мотка мужкій мѣст-
ный наглый niskій ношній нуждный нѣжный нюшка
палма педля пизма порта пушка пѣсна пятно рас-
пра редня рибнякъ родный ротква ружно рѣдкій са-
бля сестра ситно саставъ сунце сумракъ сѣсти та-
бла тамный терба тишма торба Турчинъ тѣсный
узкій узда умный царство црква чавка частный
чврстыи чигра чорба чудно шарка шестаръ шур-
ня ѣрка ѣурче ѣерѣевъ ѣубре ѣумрукъ

Азбучный блаженство безстидный босоногъ
веселякъ источникъ господство граблѣивый дого-
воръ, дражестный дремльивость естество емствен-
никъ жалостный жестина злочинство златоустъ и-
мушество Ирландска кратковидъ лакомство молитва
надежда огромный простота раскошникъ Славян-
ство тамница устменный Форинта херойство цр-
квеный чертежный шальивость штедрота ѣелавый
ѣумручкій

Архіерей безопасность величество гласоноша
добродѣтель европейскій животворный злоковар-
ство извѣстіе котарица ластавица мудролюбаць не-
пристойность опаданъ пророчество растѣніе слово-
ливчикъ твердоглавство усрдіе фамилія христіян-
ство царевина четворица шишарица штедролубивъ
яребица єдногласный югоистокъ юношескій

Абероноша благодѣтельство высокородный го-
столюбіе дарованіе евангеліе жестоковина законо-
давство истинолюбаць Іерусалимъ крестоносіе ла-
комысленость магновеніе неразсмотреность обстоя-
тельство просвѣщеніе раскаяніе словоливница тро-
єсестарство уваженіе филозофія хронологія четве-
роножный шестокрилатый штедролубіе яворовина
естественница югозападный

ІХ. Разликуюћи знаци и скраћене речи.

Ча с ь 31, 32, 33 и 34.

86. Н. Да бы могли читати природнымъ гла-
сомъ, онако, као што говорите, валя вамъ познати
неке знаке, кои се зову разликуюћи знацы. Шта
вамъ валя познати, да бы могли читати природ-
нымъ гласомъ, онако, као што говорите?

У. Да бы могли читати природнымъ гласомъ,
онако, као што се говори, валя намъ познати неке
знаке, кои се зову разликуюћи знацы.

87. Н. Разликуюћи знацы, єсу ови , ; : . ? ! -
Првый знакъ (,) зове се запята и поставля се зато,
да се на ономъ месту у читаню мало стане. Како
се зове првый знакъ (,) и зашто се поставля?

У. Првый знакъ (,) зове се запята, и постав-
ля се зато, да се на ономъ месту у читаню мало
стане.

88. Н. Другій знакъ (;) зове се точка са за-
пятомъ, и поставля се зато, да се на ономъ месту
у читаню нешто мало выше стане. Како се зове
другій знакъ и за што се поставля?

У. Другій знакъ (;) зове се точка са запятомъ, и поставля се зато, да се на ономъ месту у читаню нешто мало выше стане.

89. Н. Трећій знакъ (:) зове се двоеточіе, и поставля се зато, да се на ономъ месту у читаню примѣтно стане. Како се зове трећій знакъ и зашто се поставля?

У. Трећій знакъ (:) зове се двоеточіе и поставля се зато, да се на ономъ месту у читаню примѣтно стане.

90. Н. Четвртый знакъ (.) зове се точка, и поставля се зато, да се на ономъ месту у читаню савимъ примѣтно стане и гласъ спусти. Како се зове четвртый знакъ и зашто се поставля?

У. Четвртый знакъ (.) зове се точка, и поставля се зато, да се на ономъ месту у читаню савимъ примѣтно стане и гласъ спусти.

91. Н. Петый знакъ (?) зове се вопросителна или знакъ пытання, и поставля се зато, да се на ономъ месту у читаню гласъ тако премѣни, као што се обычно чини, кадъ се пыта. Како се зове петый знакъ и зашто се поставля?

У. Петый знакъ (?) зове се вопросителна или знакъ пытання и поставля се зато да се на ономъ месту у читаню гласъ тако премѣни, као што се обычно чини, кадъ се пыта.

92. Н. Шестый знакъ (!) зове се звателна или удивителна, и поставля се зато, да се на ономъ месту у читаню гласъ подигне, као што се обычно чини при позиваню, при узвикиваню одъ радости или одъ жалости. — Како се зове шестый знакъ и зашто се поставля?

У. Шестый знакъ (!) зове се звательна или удивителна, и поставля се зато, да се на ономъ месту у читаню гласъ подигне, као што се обычно чини при позиваню, при узвикиваню одъ радости или одъ жалости.

93. Н. Седмій знакъ (-) зове се раздѣлительна и познали сте службу нѣгову у деленю речій на слогае. Како се зове седмій гласъ и где сте познали службу нѣгову?

У. Седмій знакъ (-) зове се раздѣлительна и познали смо службу нѣгову у деленю речій на слогае.

Скраћене речи, у књигама найобычнѣ:

- т. е. значи то естъ.
н. пр. значи на примеръ.
и пр. значи и проча.
и т. д. значи и тако далъ.
т. г. значи текуће године.
т. л. значи текућегъ лѣта.
Г. значи Господинъ или Господаръ.
ГГ. значи Господа или Господари.
М. П. значи место печата.
с. р. значи собственомъ рукомъ.
пре Р. Х. значи пре рођеня Христова.
после Р. Х. значи после рођеня Христова.
ц. значи цессарски дукати.
Ф. ср. значи Форинте сребрне.

За упражненіе.

Селяцы сами за себе мало уживаю одъ оны плодова, коє производе. Найвећу часть таковы даю они другима. А то е врло добро за варошане,

коя немаю землѣдѣлія, ни винограда, ни ливада, ни шума, нитъ стоку држе. Я ѣу селяке одъ свега срца да любимъ, и да ѿи почитуемъ, ако и неймаю тако лѣпе альине, тако углаѣена лица, и тако изображенъ говоръ као варошани. Я неѣу нигда забравити, да ови отврдли люди нама рану набавляю.

Добри ови люди враѣаю нама варошанима по нѣшто ѿоштъ и одъ оны новаца, кое су за производе свое добили. Они купую себи различне ствари, альине, посуѣе, орудія, коя се у вароши одъ рукодѣля и художника израѣую, и на селу се добыми немогу.

Шеширѣя прави шешире одъ вуне, бѣлозечіи, зечіи и бобровы (касторовы) длака; боядише ѿи црномъ, зеленомъ или другомъ боіомъ, како кои оѣе да има. Изношене шешире поправля онъ, и боядише ѿи изнова. Я радо носимъ округао шеширъ, кои ме одъ сунца и кише чува.

Кожне капе, рукавице кожомъ поставлѣне, альине и япунцета съ кожномъ поставомъ и колчаке гради *Ѣурѣя* одъ кожа различны животиня, као: одъ оваца, курякова, лисица, медведа, куна, мачака, бѣлы и обычны зецова, самура, хермелина, язаваца, творова.

Шегртъ мора коже лѣти прилѣжно изчибукавати, и одъ праа чистити, да се у нѣима мольцы небы задржавати могли, кои иначе длаке изгризу, и тако ове одѣе кваре. Капу кожомъ поставлѣну, нѣе здраво носити, ни главу одвеѣтъ топлу држати.

Сукнаръ и *Чоляя* ткаю одъ вуне сукно (цайове) и чою, даю ѿи кодъ бояціе различнымъ начи-

номъ фарбати, и продаю їй *сукно- и чоіопродавцима*.
Я купуемъ яку, не одвећъ *ѳину чою*, да дуго трае,
и опетъ много не кошта.

Има и *Свилоткача*, кои одъ определены жица
свилне бубе *кадиѳу* и остале *цайгове* сготовляваю
н. пр. *таѳоту*, *атлазъ*, тако зовомый *дыннтухъ* и
пантльике различне боє и доброте. Они продаю
еспале свое имућнимъ людима.

Шнайдеръ (кроячъ или терзія) прави одъ чое
или *цайгова альине*. Я наручуемъ альине доста
простране и дугачке, да їи угодно и выше година
употреблявати могу. *Шнайдеръ* зна, како їи треба
начинити, ерь є то учіо. Онъ има и *калѳе* къ то-
ме. *Шегртъ* мора у почетку свога за ученъ одре-
ћеногъ времена старе альине, кое треба да се пре-
врну, парати. *Жена* (*шнайдерка*) такоћеръ пома-
же шити.

Коже за чакшире и рукавице израћує *Кожаръ*
(табакъ) одъ *кози* и *срнећи* кожа, кожа одъ *еле-*
на и *дивљи* коза. *Дугмета* на *горню альину*, *прс-*
лукъ и чакшире добываюсе кодъ *Дугметара*; одъ
металла (*руде*) *дугмета* кодъ тако зовомогъ *Гирт-*
лера, кои одъ *бакра*, *туча* и *томбака* такоће *окове*,
ланце, *куке*, *прећице*, *кашике*, *шолъ* и овимъ по-
добна гради.

Нѣки люди носе *дугмета* одъ *сребра*, коя се
одъ *Сребродѳлателя* сготовляваю. Ови художници
праве такоћеръ *прећице*, *бурмутице*, *мамузе*, *ибри-*
ке, *кашике* и много друге ствари одъ *сребра*, кое
се понайвыше одъ *отмѣны* или *имућны* *варошана*
купую.

Плетене или *ткане чарапе* добытисе могу кодъ
Чаралара или *Чарапоплетіоца*, у *Срби* одъ *селякиня*.

Оне се одъ вуне, или лана, или свиле граде и боядишу.

Ћонъ за обућу гради *Ћонаръ* одъ кравіи, воловски и коньски кожа. Горню кожу за цыпеле и чизме прави онъ одъ телећи кожа.

Шустеръ (папуція, чизмаръ) изрезуе кожу по калупима, и прави одъ нѣ цыпеле, папуче или чизме. Онъ израћуе такоћеръ вунене и свилене цайгове за женске цыпеле. Нѣгова жена преде конце, којма се шию цыпеле, и обшива и узкимъ пантликама.

Тако има іоштъ и выше людій, кои око одѣла раде. Орудія се нѣова опетъ одъ други рукодѣля и художника справляю. Еданъ ради ово, а другій друго што. Добро е то, што свакій човекъ друго што ради, ербо еданъ човекъ не може самъ себи све оно начинити, што потребуе. А небы ни могао извршивати друге послове, кадъ бы морао свое одѣло и орудія къ томе самъ правити.

Има и други рукодѣля, кои око зиданя домова и граћеня нуждногъ покућства раде.

Зидари подижу зидове, къ чему они каменъ и цыглѣ, кречъ и песакъ потребую.

Каменорѣзацъ сѣче одъ песчаногъ и кречногъ каменя прагове, степене (басамаке), ксімсове, плоче и овима подобне ствари. И надничари помажу къ подизаню зданія. Они додаю каменъ, цыглѣ и малтеръ, да рукодѣлѣ свагда посао свой продуживати могу.

Цыглярь прави цыглѣ одъ блата, и пече ии у цыгляни.

Дунђеринъ (Циммерманнъ) поставля склоплѣну грађу за кровъ на кућу. Онъ прикива летве, и покрива ѿ дасчицама (шиндромъ). Кадкадъ, нарочно у вароши покриваю се кровови плѣоснатыма, танкимъ цыгляма (црепомъ), ерѣ дуже траю, и выше чуваю одъ ватре. Покриванѣ куће црепомъ естъ посао *Црепопокривателя*. Ово е опасанѣ посао, при комъ онъ врло добро пазити мора, да ништа неупусти, и да се самъ доле несурва. Кровови се покриваю такође бакромъ и оловомъ.

Столаръ или *Тишлеръ* рендеише даске, гради врата, ћерчйва за пенџере, и удара патосъ. Онъ гради долапе, орманове, астале, клупе, веће и мањѣ столице, канапета, рамове, сандуке и многе друге ствари. Къ томе потребуе онъ различно дрво, тврдо и мекано, домаће и иностранно одъ различне боє. *Мазало* намазуе свакояке ствари различнымъ бояма, да лѣпшй видъ имаю, и дуже траю.

Стактларъ умѣшта пенџере. Онъ насъ снабдѣва са стакленнымъ окнама, чашама за пйђе, флашама, кандилама, фенѣрима и т. д. Стакло се прави у стактларницама одъ стучены шлюнака и лужне (цеѣне) соли; исто се тако и одъ непотребны стаклены црепова може лакимъ трудомъ употребително стакло начинити. Много се дрва изискуе, да се истопи шлюнакъ.

Браваръ (шлоссеръ) гради гвоздене браве, пута (окове), кваке и резе на врата, а такођеръ и ключеве за отворанѣ и затворанѣ. Онъ окива различне ствари, прави решетке, ражнѣве и многе друге ствари. Гвожђе се налази у брдима, смѣшано е са земљомъ; но чисти се одъ нѣ топлѣнѣмъ, после се салйва у шипке, или се куе.

Лончаръ или Грнчаръ намѣшта пећи (фуруне). Онъ гради одъ лончарске землѣ или глине свакояко земляно посуђе, цѣлоставне и одъ калѣва пећи (фуруне) чиніе, танъире, шерпенѣ, лонце, шолѣ и крчаге (тестіе). Онъ остави посуђе да се добро изсуши, и испече га у фуруни да јоштѣ тврђе буде. Затимъ намаже га съ глећомъ и наново испече. Лѣпше и финіе посуђе прави се одъ порцеланске землѣ.

Качаръ (пинтеръ) гради дрвене судове, каблове (шафолѣ) за воду, сандуке за брашно, бурадѣ, каце, качице, чаброве, каде и овимъ подобна. Онъ потребуе къ томе танко издублѣне даске коє се дуге називаю, и коє се гвозденимъ или дрвенимъ обручима саставляю и свезую.

Калайџія гради различно посуђе одъ калаја и олова, као: танъире, чираке, шноле (копче), чиніе, лонце, ибрике, кашике и овимъ подобна.

Казанџія гради одъ бакра велике и мале казане за пеџиво пѣва и ракие, а и друго посуђе: легенѣ, тиганѣ, ибрике, кашике, вододржалишта за ладенѣ вина и т. д. Онъ прави кровне олуке, и покрива кућне кровове и торонѣ, (куле) бакромъ. Калај и бакаръ налази се у брдима смѣшанѣ са земљомъ, одъ коє се пречистити, па после у плоче салити мора.

Други руководѣлѣ праве остало покућство и къ домостроителству принадлежеће посуђе.

Коларъ прави кола, колѣйца, плугове и браане (дрляче). Ковачѣ окива точкове и осовине. Онъ гради такођерѣ сикире, брадѣ, српове, косе, гвоздене виле за сѣно и ѣубре, ланце, клѣште, рошти-

лъ, гвоздене мачке за огњиште и овима подобне ствари. Онъ подкива и конѣ.

Седларъ или *Ременаръ* (сарачъ) прави седла, коньске навратнике, кайше, узде, уларе къ презаню нуждне, одъ коньски, кравии и воловски кожа, или одъ саѣана и овчїе коже.

Ужаръ прави одъ лана и коноплѣ ужета, канане, пайване, едеке, коньске поясеве или колане и камцие. *Ситаръ* гради сита.

Ови люди граде у великой мложини ове ствари, да се одма, кадъ ии ко потребуе, кодъ ный добыти могу'. Они држе калфе, кои имъ за плату послую.

Шегрти мораю две, три или и выше година учити, подчинѣни су майстору и калѣама, ерѣ мораю одъ обоїй учити, и извршую у кући различне послове, докъ іоштѣ нису кадри у руководѣлни (дубану) много помоћи. Майсторъ дае имъ раану а доста пута и одѣло, ослобоѣава ии одъ ученя, кадъ већъ добро радити могу', и кадъ су обычне ученя године навршили. Онда се они радую и већъ после раде као калфе.

Кратка правоучителна изреченія.

Бойсе Бога, чини право, па се небой никога.

Говори свагда истину, и нигда нелажи; ерѣ можешѣ преварити човека, али Бога нигда.

Буди у свему благоразуманъ, и кадъ што починѣшѣ радити, сматрай свагда, какавъ ће край дѣло твоє имати.

Нежели све, што видишь, и нечини све, што можешъ; но само оно, што е нужно и полезно.

Неочаявай у несрећи, и негорди се у срећи, коя е непостоянна и често преварљива.

Ко еданпутъ слаже, томе се другій путъ невѣруе, и кадъ истину говори.

Праштай ономе, кои те е увредіо, а самъ невређай никога.

Буди старіима покоранъ, съ равными дружеванъ, а къ нижима благъ и пріятанъ.

Безпосленость е мати своіо грѣхова и просячине, а радня е мати среће.

Ради као да ћешъ довека живити, а моли се Богу као да ћешъ сутра умрети.

Ко зло чини, некъ се добру ненада.

Ко добро чини, неће се каяти.

Ко другоме яму копа, самъ ће у ню пасти.
Зависть сама себе еде.

Ко погрѣшку своіо искренно признае, полакъ му се прашта.

Ко тебе каменомъ, ты нѣга лѣбомъ.

Неврађай зло за зло.

Болъ е поштенъ у сиромаштву, него богатство безъ поштена.

Здравль е найвеће богатство човеку.

Што ниси радъ да ти други люди чине, нечини ни ты никоме; а што желишь, да теби други люди чине, чини и ты свакоме.

Люби добродѣтель, ерѣ она те води къ среѣни.

Кадъ си самъ, мысли да е Богъ и савѣсть твоя съ тобомъ.

Непрезири сиромашка и бѣдногъ човека; но сувыше сажалуй га и помози му, колико и чимъ годъ можешъ.

Неругайсе туѣимъ недостатцыма, веѣъ исправляй свое собственне.

Немой свагда говорити, што мыслишь, аль свагда мысли, што хоѣешъ да говоришь.

Болъ е добро творити, него лѣпо говорити.

Небуди безпосленъ, па ти неѣе быти дуго време.

Буди добротворима твоимъ благодаранъ, ако желишь, да ти и унапредакъ благодѣянiя чине.

О томъ неговори, што добро незнашь.

Мысли, говори и ради свагда то, што е обстоятелствама и времену найсходнiе: па ето ти тайне, да си свима любакъ.

Суди о другима по нѣювымъ дѣлама, а не по рѣчма; ербо многи лѣпо говоре, а зло чине.

Што си узаймио, врати; што си обѣѣао, испуни; што си добио на поклонъ, на томъ буди благодаранъ.

Човеку е дала природа еданъ езыкъ а два уха на тай конацъ, да манъ говори, а выше слуша.

Одъ неумѣреногъ живота раѣаюсе болести, а често и прерана смръть.

Што е поштено, то найдуже трае.

Болъ ти е да си самъ, него у неваляломъ дружеству.

Што неразумѣвашъ, то нити куди, ни хвали.

Што данасъ учинити можешъ, неодлажи на сутра.

Ніе за дѣте срамота, ако ништа незна, али е срамота, ако ништа неучи.

§. X. Печатана грађанска мала и велика слова съ нѣиовымъ наименованѣмъ, по азбучномъ реду.

Ч а с ъ 35.

94. Н. У почетку познаваня слова нису была ова изложена по нѣиовомъ реду, него онако како се судило, да ће за васъ лакше бити; но нужно вамъ е познати и нѣиовъ редъ и нѣиова имена, да бы лакше могли наћи какво име у азбучнымъ списцыма, или какву речъ у речницыма. Зашто вамъ е нужно познати редъ слова и нѣиова имена?

У. Зато, да бы лакше могли наћи какво име у азбучнымъ списцыма или какву речъ у речницыма.

Печатана Грађанска мала и велика слова
по азбучномъ реду.

а б в г д е ж з и

А Б В Г Д Е Ж З И

азъ буви вѣди глаголь добро естъ живѣте земля иже

і к л м н о п р с

І К Л М Н О П Р С

і како люди мыслѣте нашъ онъ покой рцы слово

т у ф х ц ч ш щ ъ

Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ

твердо у фертъ хѣръ цы червь ша ща еръ

ы ь ѳ є ю я ѣ ѓ џ

Ы Ъ Ы Ъ Є Ю Я Ъ Ъ Ц.

еры еръ якъ ө ю я ѣрвь ѣрвь ци

§. XI. Рукописна мала и велика слова по
реду.

Часть 36.

а б в г д е ж з и і

Ѧ Ѣ Ѥ Ѧ Ѩ Ѭ Ѯ Ѱ Ѳ

к л м н о п р с т у

Ѣ Ѭ Ѯ Ѱ Ѳ Ѵ Ѷ Ѹ

ф х ц ч ш щ ѿ ѡ

Ѵ Ѷ Ѹ Ѻ Ѽ ѽ ѿ ѡ

ь ѿ е ю я ѣ ѣ ѣ ѣ

ѣ ѣ ѣ ѣ ѣ ѣ ѣ ѣ

§. XII. Печатана Црквена слова мала и вели
ка по реду.

Ч а с ъ 37, 38. 39 и 40.

Д Б В Г Д Е Ж С З

Д Б В Г Д Е Ж С З

азъ буки веѣди глаголь добро естъ живѣте зѣло земля

Н І К Л М Н О П Р

И І К Л М Н О П Р

нже і како люди мисльте нашъ онъ покой рцы

С Т Ѹ У Ф Х Ѡ Ц Ч

С Т У У Ф Х Ѡ Ц Ч

слово твердо укъ у ферть хъръ отъ цы червъ

Ш Щ З Ы Ъ Ъ Е Ю Ѡ

Ш Щ З Ы Ъ Ъ Е Ю Ѡ

ша ща еръ еры т. еръ яль е ю о

Ѧ ѧ Ѩ ѱ Ѡ Ѳ

Ѧ ѧ Ѩ ѱ Ѡ Ѳ

Ѧ ѧ кси пси онта ница.

ѣзъ, адъ, охъ, ихъ, еръ, оумъ, югъ.
 ѣжъ, имъ, ѣлъ, оукъ, ахъ, юдъ, овъ.
 ѣзъ, емъ, ѣтъ, емь, етъ, оемь, остръ.
 онъ, оустъ, ѣзвъ, имъ, ель, инъ, юсъ.
 оуж', ѣзъ, ѣлъ, ихъ, ѣлъ, ѣръ, юзъ.
 юдъ, огъ, ааъ, омъ, юхтъ, отъ, оузъ.
 идъ, оудъ, іль, ѣзнъ, отъ, оуль, ѣсъ.

Благъ, врагъ, гостъ, день, ѣжъ, жезъ,
 злостъ, звукъ, крестъ, левъ, миръ, мостъ,
 нагъ, носъ, нравъ, одръ, оемь, песь,
 плодъ, родъ, ракъ, рой, страхъ, свѣтъ,
 свѣтъ, трѣсъ, тростъ, трудъ, тѣкъ, оудъ,
 оумъ, фертъ, фистъ, храбрь, хрому, царь,
 цвѣтъ, часть, часъ, шестъ, шаръ, шлемъ,
 шитъ, инъ, юнъ, идъ.

Зи-ма,	па-ра,	мо-ре,	си-ла,	вѣ-ра,
зовѣ	но-шѣ,	влекѣ,	ши-ло,	ко-шѣ,
про-шѣ,	ча-до,	во-да,	ры-ба,	дрѣ-во,
па-че,	ко-жа,	бѣ-ра,	ни-ва,	вре-мя,
ло-за,	ви-но,	сѣ-мя,	всю-дѣ,	ѣ-дро.

Хра-брость, бо-дрость, ве-дро, про-влакъ,
 ла-вра, воз-гласъ, по-грѣвъ, ме-длю,

прѣ-званъ,	за-крѣй,	зе-мля	сѣ-мрѣкъ,
кѣ-тва,	пѣ-слѣ,	вос-тѣкъ,	лю-блѣю,
стѣ-гно,	по-клѣнъ,	про-стрѣ,	сре-брѣ.

ѣн-на,	Ѣр-ра,	ман-на,	ѡл-тѣрь,
прѣ-тча,	брѣш-но,	юн-чѣй,	вер-шѣ,
жѣр-тва,	слѣж-ба,	дрѣб-но,	прѣв-да,
лю-д-скѣй,	тѣл-чѣй,	вѣлна,	сѣрд-це,
лѣч-шѣй,	вѣр-нѣй,	птѣн-цы,	Ѣм-ѡнъ,
тер-плѣю,	скѣр-би,	глѣд-кѣй,	мѣг-кѣй.

ѣ-вра-ѡмъ,	Мо-ѡвъ,	Нѡ-е,	Ѡ-сра-ѣль,
Ѡ-са-ѡкъ,	ѣ-а-рѡнъ,	ѣ-вѣ-а,	ѣ-вѣ-ѣдъ,
ѣ-вѣ-ѣлъ,	Би.ѡ-ле-ѣмъ,	На-ѡмъ,	На-ѡ.ѡ,
Ѣ-ѡнъ,	Ва-на-ѣмъ,	Ѡ-са-хѣръ,	Не-е-манъ,

Да-ѡ-нѣ-е,	ѡ-влѣ-нѣ-е,	раз-сто-ѡ-нѣ-е,
ве-чѣр-на-ѡ,	мнѣю,	со-бѣю,
не-пѣшѣ-ютъ,	по-до-бѣ-етъ,	ѡ-вер-гѣ-етъ,
пре-по-ѡ-санъ,	ѡ-ста-влѣ-ю,	ѡѣ-трѣн-нѣю-ю.

ѡггѡзъ	ѡн-гелъ,	ѡрхѡггѡскѣй	ѡрхѡн-гел-
ѡггѡскѣй	ѡн-гелскѣй,		скѣй,
ѡрхѡггѡзъ	ѡрхѡн-гелъ,	ѡплъ	ѡпѣ-столъ,

аплскій	апóстолскій,	Гиль	ісрѣиль,
Бгъ	Богъ,	іѣлскій	ісрѣильскій,
Бжтво	Божество,	Іисъ	Іисусъ,
Вачество	владыче-	Іерѣимъ	Іерусалимъ.
	ство,	крътъ	крѣстъ,
воскрѣніе	воскресѣніе,	крѣщеніе	крещеніе,
Гдъ	господъ,	крѣтель	креститель,
Гдтво	господство,	любомръ	любомудръ,
Гдрь	государь,	люскій,	людскій,
Гднъ	господинъ,	мръ	мудръ,
Гднь	господень,	мѣтва	молѣтва,
Гжа	госпожа,	мѣти	мѣти,
Глз	глаголь,	Мрїа	Марїа,
Дхъ	Духъ,	мѣцъ	мѣсяцъ,
Дхóвнѣи	Духóвнѣи,	мѣрсть	мудрость,
Дѣдъ	Давидъ,	мѣть	милость,
Дѣца	дѣвица,	мѣрдїе	милосердіе,
Дшѣ	Душа,	мѣтъина	милостыня,
Днь	дѣнь,	мѣчникъ	мученикъ,
Дѣтво	дѣвство,	мѣнцъ	младенецъ,
Ѣствѣ	Ѣстество,	Нбо	небо,
Ѣвлїе	Ѣвангелїе,	ншъ	нашъ,
Ѣвлїстъ	Ѣвангелїстъ,	нсъ	насъ,
Ѣпкпъ	Ѣпископъ,	ннѣ	нынѣ,
Ѣпкпство	Ѣпископство,	нбнѣи	небеснѣи,
Имкъ	Имарекъ,	нла	недѣла,

Оѹз	ОТѢЦЪ,	Трѣца	трѣница,
Оѹь	ОТѢЧЬ,	трѣченъ	трѣиченъ,
Оѹество	ОТѢЧЕСТВО,	трѣстъ	трисвѣтъ,
Премѣрость	премѣ- дрость,	трѣстоѣ	трисвѣтоѣ,
прѣрокъ	пророкъ,	Оѹѣтль	оѹчитель,
прѣтѣча	предтѣча,	оѹѣнкъ	оѹченикъ,
прѣнѣ	прѣснѣ,	оѹѣческъ	оѹчени- ческъ,
прѣстъ	пресвѣтъ,	Хрѣтосъ	Хрѣтосъ,
прѣтолъ	престолъ,	хрѣтовъ	хрѣтовъ,
прѣбенъ	преподобенъ,	хрѣтіанинъ	хрѣтіа- нинъ,
прѣвнъ	прѣведенъ,		
пнѣликъ	пнѣдѣл- никъ,	Црѣ	царѣ,
рѣтвѣ	рождество,	црѣца	царѣца,
рѣтвенъ	рождѣственъ,	црѣковь	цѣрковь,
Сѣтъ	свѣтъ,	црѣтво	царство,
сѣщенникъ	свѣщен- никъ,	црѣскій	царскій.
сѣлицѣ	солнцѣ,	чѣтъ	чѣсть,
сѣртѣ	страсть,	чѣтнѣй	чѣстнѣй,
сѣртѣ	смѣртѣ,	чѣтнѣйшій	чѣстнѣй- шій,
сѣва	слава,	чѣлкъ	человѣкъ,
сѣрцѣ	сѣрдцѣ,	чѣлческій	человѣче- скій.
сѣтль	свѣтитель,		

Десять заповѣдей божіихъ.

- а. Язъ есмь Гдѣ Бгъ твоѣ: да не бѣдѣтъ тебѣ вѣзи и нѣи, развѣ Женѣ.
- б. Не сотвори себѣ кумира, ни свѣкаго подобіа, елика на нѣсѣ горѣ, елика на землѣ нѣзѣ, елика въ водахъ и подъ землѣю: да не поклонѣши имъ, и да не послужиши имъ.
- в. Не пріѣми имене Гда Бга твоего всѣе.
- г. Помни день сѣбѣсѣтныи, стѣти его: шѣсть днѣи дѣлай, и сотвориши въ нихъ всѣ дѣла твоа, а день седмый сѣбѣсѣта Гду Бгу твоѣму.
- д. Чти оца твоего и мѣрѣ твою, да бѣго ти бѣдетъ, и да долголѣтенъ бѣдеши на землѣ.
- е. Не оубѣи.
- з. Не прѣлюбодѣйствѣи.
- и. Не оукради.
- ѣ. Не послѣшѣствѣи на друга твоего свидѣлства лѣжна.
- г. Не пожелаѣи женѣ искреннаго твоего, не пожелаѣи дому бѣжнѣаго твоего, ни

села ѿгвѣ, ни раба ѿгвѣ, ни рабыни ѿгвѣ,
ни вола ѿгвѣ, ни ослѣ ѿгвѣ, ни всякаго ско-
та ѿгвѣ, ни всего елика сѣть ближнаго
твоего.

Молитва Господня.

Оче нашъ, иже еси на небесахъ, да
сѣится имя Твое, да прійдетъ црствіе Твое,
да будетъ воля Твоя, яко на небси, и на
земли. Хлебъ нашъ насущный даждь намъ
днесь: и остави намъ долги наша, якоже
и мы оставимъ должникомъ нашимъ: и
не введи насъ во искушеніе, но избави насъ
о лукаваго.

*Архангелское поздравленіе ко пресвятѣй
дѣвѣ Богородицѣ.*

Богородице дѣво радуйся благодѣтельная
Маріе, Господь съ тобою: благословенна ты въ
женахъ и благословенъ плодъ чрева твоего:
яко спаса родила еси души нашихъ.

Символь православныя Вѣры.

Ѧ. Вѣрую во единого бга оца вседер-
жителя, творца небъ и земли, видимымъ
же всѣмъ и невидимымъ.

В. И во еди́наго гда́ іиса хр҃та, с҃на
бж҃їа, еди́нороднаго, иже ѿ о҃ца рождѣнна-
го, прѣжде всѣхъ вѣкъ. Овѣта ѿ свѣта,
б҃га и҃стинна, ѿ б҃га и҃стинна, рождѣнна, не
сотворѣнна, еди́носущна о҃цѹ, и҃мже вса
вѣша.

Г. Насъ ради члвѣкъ, и нашегѡ ради
спасѣнїа, сшѣдшаго съ нбсѣ, и воплотѣвша-
госа ѿ дха с҃та, и мр҃їи дѣвы, и вочлвѣч-
шася.

Д. Распятаго же за ны при Понтій-
стѣмъ Пилатѣ, и страдавша и погребѣна.

Е. И воскршаго в' третїй дѣнь по писа-
нїемъ.

З. И восшѣдшаго на нбса, и сѣдѣща
ѡдеснѣю о҃ца.

З. И паки грядѣщаго со славою, сѣдѣти
живѣмъ и мѣртвымъ, егѡже цр҃твїю не
бѣдетъ конца.

И. И въ дха с҃таго, гда́ животворящаго,
иже ѿ о҃ца исходѣщаго, иже со о҃цѣмъ и
с҃номъ спокланѣема и славима, глаголава-
го пророки.

ѡ. Во єдинѹ, стѹю, соборнѹю, и аплскѹю
црковѹ.

г. Исповѣдѹю єдино крщєніє, во ѡста-
влєніє грѣхѡвѹ.

ѡі. Чѡю воскрєніѡ мєртвѹхѹ.

ѡі. И жїзни бѹдѹщаго вѣка. Ѥмїнь.

Дѣла милости тѣлесныя.

Гладнаго напїтати, жаждѹщаго напої-
ти, нагаго ѡдѣти, страннаго въ дѡмѹ ввє-
сти и оѹпокойти, болнаго посѣтити, сѹж-
ныѡ въ тѣмницѣ походитьи, мєртвѹѡ си-
ромѡхѹ погребстїи.

Дѣла милости духовныя.

Согрѣшѡщаго исправлѡти, немѣюща-
го оѹчїти, сѹмнѡщемѹсѡ добрѹ совѣтова-
ти, за спасєніє блїжнягѡ Бга молїти, пе-
чѡлнаго оѹтѣшѡти, ѡбїдѹ терпѣлївѹ сно-
сїти, дѡлги повїннымѹ прощѡти.

Седмѹ грѣховѹ смертныхѹ.

Гѡрдѡсть, сребролюбіє илї лихѡїмство,
блѹдѹ, завистѹ, ѡблѡдєніє, памѡтѡзлѡбіє, оѹ-
нѣніє илї лѣнѡсть.

Симѹ грѣхомѹ противныѡ добродѣтели.

Ѥмирєніє, благоѹтрѡбіє, цѣломѹдрїє, бра-
толюбіє, терпѣніє, пѡстѹ, молїтва.

XIII. Числа обшта грађанска съ нѣиовымъ
изговорима, успоређена съ числама
римскимъ и црквено-славянскимъ.

ѣданъ	1	I	А
два	2	II	В
три	3	III	Г
четыри	4	IV	Д
петъ	5	V	Е
шестъ	6	VI	С
седамъ	7	VII	З
осамъ	8	VIII	И
деветъ	9	IX	Д
десетъ	10	X	І
ѣданаистъ	11	XI	ДІ
дванаистъ	12	XII	ВІ
тринаистъ	13	XIII	ГІ
четрнаистъ	14	XIV	ДІ
петнаистъ	15	XV	ЕІ
шестнаистъ	16	XVI	СІ
седамнаистъ	17	XVII	ЗІ
осамнаистъ	18	XVIII	ИІ
деветнаистъ	19	XIX	ДІ
двадесетъ	20	XX	К
тридесетъ	30	XXX	

четрдесеть	40	XL	М
педесеть	50	L	Н
шестдесеть	60	LX	Ж
седамдесеть	70	LXX	З
осамдесеть	80	LXXX	И
деведесеть	90	XC	Й
сто	100	C	К
две сотине	200	CC	Л
три сотине	300	CCC	М
четыри сот.	400	CD	Н
петъ стотина	500	D	Ж
шесть стотин.	600	DC	З
седамъ стотин.	700	DCC	И
осамъ стотина	800	DCCC	Й
деветъ стотин.	900	CM	К
иляда	1000	M	Л
две иляде	2000	<u>II</u>	М
три иляде	3000	<u>III</u>	Н
четыри иляде	4000	<u>IV</u>	Ж
петъ иляда	5000	<u>V</u>	З
шесть иляда	6000	<u>VI</u>	И
седамъ иляда	7000	<u>VII</u>	Й
осамъ иляда	8000	<u>VIII</u>	К
деветъ иляда	9000	<u>IX</u>	Л
десеть иляда	10,000	<u>X</u>	М

XIV.

ТАБЛИЦА УМНОЖЕНІЯ.

1	путь	1	1	5	пута	5	25
2	—	2	4	5	—	6	30
2	—	3	6	5	—	7	35
2	—	4	8	5	—	8	40
2	—	5	10	5	—	9	45
2	—	6	12	5	—	10	50
2	—	7	14				
2	—	8	16	6	пута	6	36
2	—	9	18	6	—	7	42
2	—	10	20	6	—	8	48
				6	—	9	54
				6	—	10	60
3	путь	3	9				
3	—	4	12	7	пута	7	49
3	—	5	15	7	—	8	56
3	—	6	18	7	—	9	63
3	—	7	21	7	—	10	70
3	—	8	24				
3	—	9	27	8	пута	8	64
3	—	10	30	8	—	9	72
				8	—	10	80
4	пута	4	16				
4	—	5	20	9	пута	9	81
4	—	6	24	9	—	10	90
4	—	7	28				
4	—	8	32	10	пута	10	100
4	—	9	36				
4	—	10	40	10	пута	100	1000

§. XV. Писмо ученика Недельне школе къ родителейма, кое осимъ предизложеногъ, може за правацъ служити наставницыма, предаваюћимъ по овомъ способу.

Предраги Родители!

Ово писмо, кое садъ читате, изъ мое е главе и одъ мое руке! Нећу выше одъ сада тражити и молити никога, да мысли и желъ мое на артию ставля. Я самъ већъ све то у станю самъ чинити. Мили Родители! Колико благодаримъ Богу на животу, а вама на неги и рани, толико благодаримъ небесномъ промыслу, коимъ самъ у Београдъ дошао, да у овомъ столичномъ граду мой предизбранный занатъ као калфа усавршавамъ. Ђрѣ овде се старанѣмъ Светлогъ Србскогъ Княза и просветолюбивы нѣговы чиновника прошле године установише и отворише тако назване Недельне школе, у коима самъ я са стотинама други незналица, научио исправно читати и прилично писати. Па можете ли предраги Родители, веровати, да самъ я знанѣ ово читаня и писаня, покрай непрекидногъ упражняваня у момъ занату, извикао само за четрдесетъ часова, кое самъ у дане недельне на то употребити могао! Но изъ слѣдуюћегъ увидићете и уверићете се, да ми в то време довольно было. Ђрѣ

Прво: кадъ смо почели слова познавати, ние намъ учитель тео казивати: ово се слово зове азъ, а то буки, еѣди и т. д., као што ми казую неки момци, да су учили, него намъ в на одной штицы изложио сва Србска грађанска слова, коя се налазе у печатанымъ книгыма, у таковомъ реду, како смо ии найлакше могли познати, па намъ в едно по едно у већемъ изгледу писао на табли и учио насъ прво, како ћемо га написати, а затимъ како ћемо га изговарати.

Немогу вамъ довольно описати, како намъ в то лако ишло, наречито збогъ тога лако, што в учитель свако слово до последњи петъ шесть уподобљавао каквой познатој намъ ствари, коя в као уподобљѣно слово выше или манѣ изгледала. Ствари ове имале су о силѣ тога у почетку свогъ имена гласићъ, онакѣи истый, као што се изговарало уподобљѣно слово. Дакле ствари ове, при познаваню слова, не само да су служиле за огледало, да можемо у њима уподобљѣно слово смотрити и безъ штице написати, него и за шаптала (суфлера), да можемо одъ првогъ гласића њиовогъ имена, чути и безъ учителя изговорити гласъ уподобљѣногъ слова.

Н. пр. Кадъ насъ в наставникъ учио, да познамо слово з, казао намъ в, да оно изгледа као змија, и да у писаню представимо себи змию како се савила, па да га знамо негледајући на штицу написати, и казао намъ в, да се то слово изговара зъ, кое ћемо, да намъ нико некаже, сазнати по првомъ гласићу у речи змија и т. д. (види у часу 1 и 2.)

Колико намъ в овомъ начинѣмъ лакше было задржати у памети не само изгледъ свакогъ слова, но и његовъ гласъ? — много лакше, него ли ономъ, когъ су учили, да се, за примѣръ наведено слово, зове земля. А зашто? Зато, што смо га

1. учили написати, и за ово време морао в његовъ изгледъ већма у памети остати нама, него ли ономъ, кои га в само сматрао;

2. што намъ в учитель одма затѣмъ казао правый његовъ гласъ (зъ), кои намъ в у читаню нужданъ, а нив га помешао и заплео съ другимъ непотребнымъ гласовима: (з-)емля;

3. што е, уподобљавајући то слово зми, свезао у памети нашої нѣговъ изгледъ съ нѣговымъ гласомъ, па чимъ смо видели или написали з, пао намъ е на паметъ и нѣговъ гласъ (зъ) збогъ првогъ гласиѣа у речи змиа, која е подобна изгледу слова (з); а чимъ смо чули гласъ тога слова (з), пао намъ е на паметъ и нѣговъ изгледъ збогъ истогласногъ почетка у речи змиа; ова пакъ речъ съ онымъ што означава, опоменула бы насъ на подобовидно слово (з), кое бы написали.

Нека на штицы слова, која нису довољно подобна была примѣнѣнымъ стварма, трудіо се учитель пишући ии на табли, веѣма ии овима уподобити, само да бы ии могли лакше запамтити; а после полако и неосетно прелазіо е на нѣовъ правый изгледъ. Тако е наречито поступао, кадъ насъ е познавао са словима:

м (комъ е према примѣнѣной муњи, краке веѣма размакао)

б (комъ е, да е подобнѣ бобу, ону горню перяницу сманѣо)

р (кое е према репи као црквено-славянско зашилѣо,)

к (комъ е, да е подобнѣ клѣштама, краке устроіо)

у (комъ е према ушѣу, два она горня крака веѣма искривіо,)

х (комъ е према халовима ону с' лева на десно пругу станѣо) и т. д.

За нека е слова говоріо, да су само части онѣ стварій, коима су уподоблѣна, као што е:

с (уподоблѣно српу — ерѣ нема дрѣска)

ш (уподоблѣно шаки — ерѣ нема іошѣ два прста)

т (уподобљѣно теразіама — ерѣ нема танѣриѣа)

г (уподобљѣно гуслама — ерѣ нема ушица и буб-
ня) и т. д.

Но мисмо то врло лако постизали, ербо в учи-
тель средствомъ точкѣй додавао оне части, коє су цѣ-
ломъ недостајале, па ње затимъ као непотребне слову,
побрисао.

Упознавајући насъ са словомъ а, казао в учитель,
да оно изгледа као ада, и написао в прво ону кругли-
цу (о), па затимъ в рекао: да бы прилигнѣ было ади,
валя іоѣ додати с' десна ону рѣчицу (а).

Кодъ слова и, уподобљѣногъ иверу, показао намъ
в два иверка коя в іошѣ држала уедно она на среди
неодкинута жица: (као што в то и кодъ други слова,
показујући намъ изображене или начинѣне ствари н.
пр. обручъ, српъ и т. д. чиніо); а

кодъ слова ц, уподобљѣногъ кровномъ црвпу, ре-
као в, да в окаѣ репиѣъ закучица, што запинѣ за лет-
ву. И овако намъ в наведена слова ясно очима пред-
ставио и тако реѣи у паметъ нашу урезао.

Нека слова као: ѣ ю я ш њ љ њ, тису се
дала ничему, што бы као она изгледало и нѣовымъ
се гласомъ починало, уподобити; но учитель ѡ ѡ в на-
ма помоћу други, нама веѣъ познаты слова, понятна
учиніо (види часъ 7 и 8.).

Кадъ смо овымъ начиномъ сва слова посамце по-
знали, почео насъ в наставникъ учити, заедно и у еданѣ
ма' изговарати по два, по три, четирѣ и вѣше слова,
коя бы намъ на табли упоредѣ написао, често премє-
штао и сѣ другима променѣивао; а потомъ намъ в за-
давао неке речи на паметъ, да све у њима налазеѣе
се гласиѣе посамце редомъ изговарамо. Кадъ смо та-
ко слова написана (а по негда посамце изказана) у

речь или слога составляти, а речи или слога не написане на слова раставляти научили; онда смо лако могли задане намъ на память речи или слога, на табли написати.

Затѣмъ смо почели изъ печатаногъ, за недельне школе одреѣногъ, буквара читати по слоговима. Потомъ насъ в учитель упознао съ четиръ велика стоеѣи и шестъ малы лежеѣи слова, коя се одъ равногласеѣи малы стоеѣи слова, своимъ изгледомъ разликую, и да бы ова боаъ запомтили, наставили смо изъ поменутогъ буквара читанѣ по слоговима, у комъ су св осимъ малы стоеѣи, налазила и велика слова; а затѣмъ смо прешли на читанѣ примѣра съ лежеѣимъ словима.

После тога задавао намъ в учитель испрва мале, а потомъ веѣе речи и учио насъ в ове испрва на память, а затѣмъ написане на табли, делити на слога. Овомъ смо приликомъ познали, коя су слова самогласна, коя ли сагласна, ков су еднословне двоетровчетворо-и вышесловне речи. (види часъ 18 и др.)

Затѣмъ упознао насъ в учитель съ тако названымъ разликуюѣимъ знацыма, као што в запята, точка и т. д. и казао намъ в како треба да се према овимъ знацыма у читаню владамо. После тога изложио намъ в неке скраѣене речи и нѣово значенѣ. (види часъ 31 и др.)

Пошто смо се читаюѣи потомъ разне, сходне нашемъ занатлискомъ опредѣленю примере, извештили правилно читати; онда истомъ показао намъ в учитель обычный редъ слова и нѣова имена, како да лакше можемо наѣи какво име у азбучнымъ списцыма (тефтериима), а речи у речницыма.

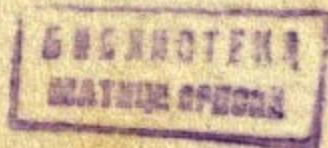
Потомъ смо прешли на право рукописно писанѣ, ков намъ в было врло лако научити, врбо смо се овимъ способомъ предаваня, веѣъ были на писанѣ (печатаны слова) навикли.

Упражнявајући се у писању, учили смо у исто време читати испрва слогае и речи, а потомъ молитве и пр. у црквенимъ словима и дошли смо до числа общеграђански, успоређени съ црквено-славянскимъ и Римскимъ числама, потомъ до полезне за насъ таблице умноженія, кое смо одъ части већъ были познали, ербо намъ в учитель, чимъ смо у читаню напредакъ учинили, препоручио, да грађанска числа и поменуту таблицу свакиъ данъ после ютренѣ молитве прочитавамо, како да намъ лакше буде рачунъ учити идуће школске године, кадъ пређемо у другу, старию классу Недельны школа.

И тако самъ я, мои предраги Родители! покрай далѣгъ упражняваня у мое занату, научио ове године за 40 часова, у дане недельне, Србски правилно читати и прилично писати: чему се пређе писамъ никада надао! — и ако ме Творацъ небесный, комъ се садъ, одъ како самъ читати научио ютромъ и вечеромъ молимъ, обдари животомъ и здравлѣмъ, я љу, кадъ по окончаню могъ заната, кући у Призренъ дођемъ и на свою руку радити почнемъ, мое шегрте и калфе, читаню невеште, у дане недельне и праздничне учити и научити читати и писати овѣмъ начиномъ, коимъ самъ и я до овогъ неоценѣногъ знаня дошао — неоценѣногъ велимъ, врѣ одсадъ могу у нерадине дане читати различне полезне кнѣиге, у коима љу, као што насъ в учитель усеравао, наћи благопотребна правила и поученія за животъ Християнскій и грађанскій, како да могу угодити и Богу и людма и стећи за живота честь и праву срећу, а после смрти оставити лепъ споменъ и удостоити се вечногъ блаженства.

У Београду на Видовъ данъ 1846 године.

Вашъ покорный сынъ,
Радованъ Спасовићъ,
Бурчискій калфа.

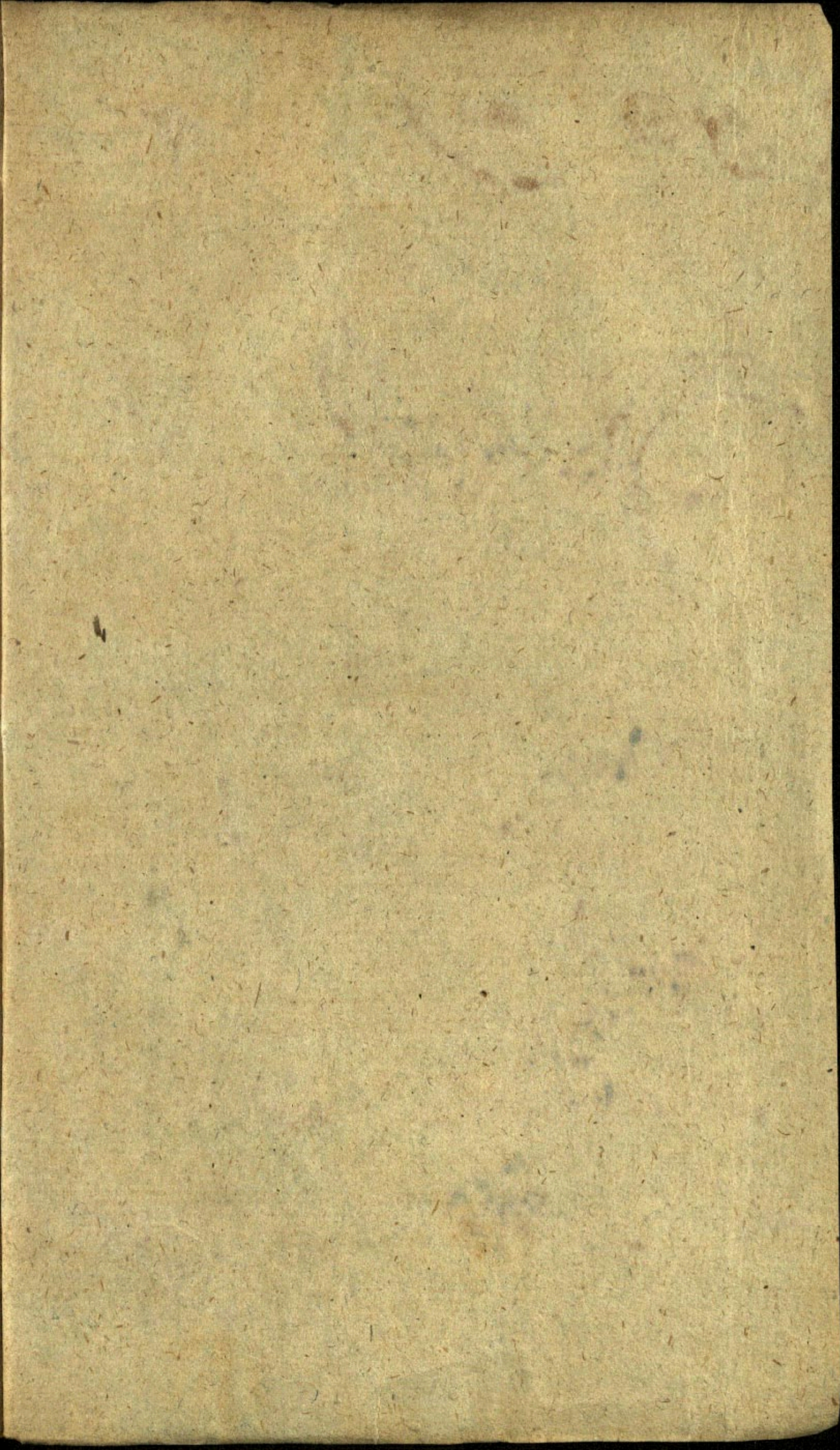
С А Д Р Ж А Н І Є.

на страни:

- I. Познаванѣ малы, стоеѣи' слова по ньиновомѣ гласу
уподобляванѣмѣ и написиванѣмѣ. 1.
- II. Саставлянѣ слова по ньиновомѣ гласу. 9.
- III. Раставлянѣ речій на слова по ньиновомѣ гласу. 11,
- IV. Изустно (на паметъ) написиванѣ слова и слогова. 12.
- V. Читанѣ по слоговима или слаганѣ. 13.
- VI. Познаванѣ велики' слова, коя се одѣ малы разликую. 16.
- VII. Познаванѣ лежеѣи слова, коя се одѣ стоеѣи
разликую. 20.
- VIII. Раставлянѣ речій на слокове. 24.
- IX. Разликуюѣи знацы и скраѣене речи 30.
- X. Печатана граѣанска мала и велика слова съ ньио-
вымѣ наименованѣмѣ, по азбучномѣ реду. 41.
- XI. Рукописна мала и велика слова по реду. 43.
- XII. Печатана мала и велика црквено- славянска сло-
ва по реду. 44.
- XIII. Числа обшта граѣанска съ ньиновымѣ изговорима,
успорѣена съ числама Римскимѣ и црквено-
славянскимѣ. 53.
- XIV. Таблица Умноженія. 55.
- XV. Писмо ученика Недельне школе къ родитель-
ма, кое осимѣ предизложеногѣ, може за
правацѣслужити наставницыма, предаваю-
ѣимѣ по овомѣ способу. 56.

Прим. Буквару овомѣ, кои се продаѣ за 10 кр.
среб., додаѣ се штица на четвртини табака.

Поправи на стр. 33. *добити* место добими, *цайгове*
место цайове.

Ms. D. 351
БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Рис. Срп. II 1158.2

